

Bedstemors dagbog fra 1920.

Vores bedstemor skrev den i foråret og sommeren 1916 mens hun var indlagt på Spangsbjerg Tuberkulose Sanatorium ved Esbjerg fra 7.april til 14.juli. Hun nåede at få endnu 2 børn inden hun døde af tuberkulose 1.juni 1920 i en alder af 39 år.

Efter dagbogen er der lidt om tuberkulosens historie i Danmark og nogle litteraturhenvisninger.

Jeg har ændret teksten, der skrevet med blyant, til moderne retsskrivning, (?) betyder at det har svært svært at læse håndskriften.

Er der nogen der har spørgsmål eller kommentarer er I velkomne til at skrive til poul@vindteilmann.dk

Thyra Ingeborg Nielsen, f.Vind:

Født 5.sept.1880 i Obbekjær v.Ribe, død 1.juni 1920 i Bovbjerg

Gift med Anders Kristian Nielsen d.28.maj 1905 i Obbekjær

Børn:

Mette Johanne Vind Nielsen 26 Mar 1906 - 1984

Niels Kristian Vind Nielsen 04 Apr 1908 - 1962

Jacob Vind Nielsen 14 Feb 1910 - 1990

Aksel Vind Nielsen 18 Jun 1911 - 2007

Mathilde Vind Nielsen 11 Nov 1912 - 1959

Troels Vind Nielsen 06 Aug 1914 - 2001

Bent Vind Nielsen 17 Jun 1918 - 1994

Inger Vind Nielsen 14 Mar 1920 -

Thyra Ingeborg Nielsen, født Vind's dagbog fra 1916:

Fredag den 8.april 1916 kom jeg herover¹ i rigtig grimt vejr, kom i seng, fik varmedunk og var helt godt tilpas.

Lørdag blev jeg undersøgt hos lægen, var i bad, blev oppe til middag, frøs, fik varmedunk, kom i seng og havde det rigtig godt. Marianne var her.

Søndag: var hos overlægen kl.11, blev gennemlyst, var nede til middag. I seng i den stille time. Kom så op til Anders Kristian og Søren var her, så vi havde en rigtig fornøjelig søndag. De rejste afsted kl.(?) så de når at komme hjem så børnene kan få hilsen.

Mandag den 10.april. Var nede til frokost, så ude i liggehallen 2 timer og befandt mig rigtig vel. Nede at spise til middag og så op i seng. Petrea var her og frøken Kær fra Ribe. Det var slemt blæst, ingen overlæge om aftenen.

Tirsdag. Regnvejr. Fik en time mer i liggehallen. Søren var her trods regnvejret. Om aftenen koncert.

Onsdag. Har ikke sovet godt. Var 5 timer i liggehallen. Gertrud var her. Det var en kold og trist dag.

Torsdag. Frk. Holm og Marianne (?) var her. Anders Kristian kom da også men noget sent.

Fredag. Har slået et termometer i stykker. Else fik ét i Esbjerg som ikke passer med den forrige - nu skal jeg se hvordan det kan gå - fik ellers tillæg(?) idag igen. Det var dejligt i formiddags i liggehallen nu i eftermiddag er det noget koldt.

Lørdag. Blev vejet. Lægen sagde, det var ikke meget jeg havde taget på. Ingen fremmede. Else² lå i sengen hele dagen. Det var koldt.

¹ Spangsbjerg tuberkulosehospital v.Esbjerg ca.8 km fra hjemmet i Bovbjerg

² Else var nabokone, der også var ramt af tuberkulose.

Søndag. Palmesøndag ikke rart at være hjemmefra. Rasmus³ og Anders Kristian var her. Søren var her om eftermiddagen. Moders og Elisabeths breve fik jeg. Nu er den søndag forbi, nu har jeg været her i over 8 dage.

Mandag. Det regnede meget. Gudstjeneste.

Tirsdag. Dagnes (?) fødselsdag. Kær var her.(.....) min pind(?) var tre streger for høj. Det var jeg meget glad ved, da jeg ikke kunne begribe min temperatur skulle være så høj. Fik lov af overlægen til at komme en tur hjem i påsken.

Torsdag havde vi mange fremmede. Anders Kristian, børnene og svigerfar var kørende herover. De havde snart alle tårer i øjnene over at Mor skal være her fra så mange små, men jeg håber at komme hjem og hjælpe at hygge om dem, om far i mange år endnu. - Om eftermiddagen var Mariane og Sand her med en hel kasse kager. Karen og Maria var her også et lille svip. Else og jeg blev fotograferede, det var dejligt vejr, hjemme var de til barnedåb.

Fredag var det også godt vejr, jeg læste hele formiddagen, så går tiden godt, men det kan let give lidt hovedpine og jeg sparer derfor på det. Maria og Kristian og drengene var her. Det var dejligt og rigtig fint vejr især hen mod aften, så kniber det med at gå i seng så tidligt og tankerne går hjem, hjem at se alt grønnes, men bare det må gå frem og og jeg bliver mere rask. Så må jeg ikke klage over at være her nogle måneder. Og i overmorgen skal jeg hjem.

Lørdag 22. Tidlig vågen, fik rent tøj på. Så var vi nede at blive vejret. Jeg tog kun 40 kvint⁴ på, det er ikke meget. Har igen læst i den stille time hele tiden, det er nok forkert, men tiden går så godt. Bare jeg nu kan sove godt i nat, ingen fremmede, det truede med regn, men vejret blev helt godt, især nu til aften.

Søndag. Påskedag. Vi havde det dejligste vejr. Hvor dejligt det var at køre hjem. Hvor var det dejligt derhjemme. Solen stod ind ad alle vinduerne og det var frisk og kønt. Børnene var glade ved mig, især lille Troels, som er så stor. Men vi måtte tilbage og var her også i god tid. Det var en god påskedag, men vi var vel nok noget trætte efter turen. Temperaturen var 7,7 (?)

³ Ingeborgs bror. Rasmus Rasmussen Vind *1868 i Obbekjær sogn ved Ribe.

Lærer gymnastikpædagog ved Janderup Højskole 1902 - 1910.

1910 - 1921 forstander for Esbjerg Arbejderhøjskole, socialdemokrat.

Socialdemokratisk byrådsmedlem i Esbjerg 1915 - 1922. Stiftede gymnastikforeningen "Hermod" i Esbjerg.

⁴ 1 kvint er 5 gram, gammel vægtenhed som svarer til 1/100 del pund (40 kvint = 200 gram).

Mandag. Else var lidt dårlig i nat. Det er meget kedeligt, hun var så godt tilpas igår, men forhåbentlig er det kun forbigående. Jeg var ude at spadserere for første gang, det var dejligt i den tidlige aftenstund.

Rasmus, Andrea og Andreas og Annas lille(?) Ellen og Anders Kristian var her en lille tur efter begravelsen. Vejret var fint. Det eneste det kniber noget med er søvnen. Søren og drengene var her også, men nu er påsken så forbi, der er også mange der trænger til ro nu.

Tirsdag. Vi havde det yndigste vejr. Jeg var i skoven for at spadserere, Der er rigtig kønt herovre. Jeg glæder mig til at få børnene og far herover at spadserere med om søndagen. Her gøres hovedrent. Vi er to mere på stuen.

Onsdag. I nat har jeg sovet så godt. Skal nu op og ud at spadserere. Gud ske lov har jeg det så godt. Idag kommer Anders Kristian vist.

Ja han kom, vi var ude at spadserere i haven. I Morgen rejser han til Obbekær. Ingeborg var her om eftermiddagen. Maren var her med en buket fra deres nye have.

Torsdag. Jeg fik det ønskede tillæg(?). Blev nede til 6. Bare det nu må holde sig, så jeg ikke får tilbagefald, som så mange gør. Det må være svært og tålmodigheden bliver sat hårdt på prøve. Nu er natten overstået og jeg har sovet den over, helt som jeg ønskede. Nu håber jeg de har det godt hjemme, også far, hvordan mon han har det, hvor det er strengt for de andre og især for Mor (?).

Fredag. Ingen fremmede, pænt vejr, fin temperatur.

Lørdag. Blev vejret med et godt resultat. Ét pund har jeg taget på. Det var meget varmt. Jeg var i bad, men fik et hold i ryggen. Det fortog sig dog, da jeg kom i seng.

Søndag. Et dejligt søndagsvejr. Else rejste hjem, hun rejste hjem med et godt resultat. Bare det må holde sig når hun kommer hjem, det håber vi. Anders Kristian var her om formiddagen, åh hvor jeg synes det er længe siden sidste søndag. Jeg skal måske være her det meste af sommeren for at få et resultat, men bare det må gå fremad og ingen tilbagefald kommer, så må jeg ikke klage i forhold til så mange, så mange. Hvor ville jeg gerne have været hjemme i vort nye hjem nu i foråret⁵. Men nu håber vi jeg med Guds hjælp må komme hjem og hjælpe dem og hygge om dem i mange år endnu.

Mandag, 1.maj. Fint vejr, vi spadserede i skoven. Hvor tiden snegler sig afsted. Petrea var her igår, vi fik en lang passiar. Så er vi bleven flyttet sådan omkring at det snart er lige så fremmed som da vi kom.

⁵ | 1915 blev der bygget nyt stuehus på Bovbjerg.

Tirsdag. Jeg fik ikke sovet så godt i nat. Men jeg har da alligevel haft det lidt godt idag. Nu er jeg i seng, så er den dag forbi. Hvor de er lange - dagene her. Hvor jeg tænker tit på dem derhjemme. Idag har lille Aksel fået mit brev, så har I noget at tale om igen, om Mors brev. Ja Gud ske lov jeg har jer alle derhjemme og I har det godt. Mon I alligevel ikke savner Mor ?

Onsdag. Nu er jeg i seng igen. Det har været en kold og trist dag. Det var en skuffelse Anders Kristian ikke kom, men vejret har heller ikke været godt. Så håber jeg på imorgen.

Torsdag. Det blev en dejlig dag. Anders Kristian var her om eftermiddagen. De havde det godt derhjemme og det var så godt at høre om det alt sammen derhjemme, om kreaturerne og om det altsammen. Køer på græs, et lille føl, en ny ko og først og sidst om børnene. De har det godt alle, Gud ske lov for det. Hvordan mon dog far har det, hvor det er trist han skal ligge sådan.

Fredag. Åh, det var en grusom varme. 23 (?) grader i skyggen. Temperaturen steg slemt. Mariane og frk. Holm var her.

Lørdag. (?)Det regnede og tordnede lidt, om eftermiddagen havde vi bataljonsmusikken(?) herude, det var rigtig kønt at høre på.

Søndag den 7.maj. Yndigt vejr. Jeg havde egentlig ventet at der kom et helt læs, der kom dog ikke andre end Anders Kristian. Det er også besværligt at få dem alle udrustet. De har det også godt hjemme. Hvor er det godt at vide de har det godt. Anders Kristian havde dejlige blomster med hjemmefra.

Mandag. Lidt gråvejr og regnvejr, men dejligt vejr at spadsere i. Jeg blev undersøgt og undersøgelsen faldt meget heldigt ud. Overlægen sagde det gik storartet, var i det hele så elskværdig, men altså 3 måneder er nok det allermindste jeg kan være her for at få noget ud af opholdet. Men det var ellers en stor opmuntring sådan som han var. Hvor er det godt at mine lunger ikke er mere angrebne og jeg har det så godt, Gud give det må blive sådan ved, så skal jeg ikke klage over at være her en 3-4 måneder, selv om jeg længes efter dem derhjemme.

Tirsdag. Regnvejr. Mette Johanne⁶ var her i besøgstiden. Hun spadserede op til Sørensens. A.K. var inde med svin. Både hun og jeg ville gerne det havde haft(?) så godt vejr, at hun kunne have kommet om eftermiddagen også. Det var bedst hun tog med hjem, bare hun ikke frøs. Nej det er ikke sådan når Mor er væk. Hun længes nok også efter mig.

⁶ Mette Johanne var født i 1906.

Onsdag. Regnvejr næsten hele dagen. Vi var kun ude at spadserere 2 gange over det. Det er kønt nu at gå, rart at komme så langt ud. Vi kan se nu hvor alting grønnes. Det tegner godt når vi kan få noget varme efter regnen. Så kommer alt i flor til pinse, da får jeg vel lov at være hjemme.

Torsdag. Nå det er omtrent ligesådan vejr idag. I aftes var det ellers så fint. Det var koldt og trist vejr, så bliver himlen let også lidt trist. Ingen fremmede havde jeg.

Fredag. Idag stråler solen og fuglene synger. Vejret blev også godt men noget kølig, vi spadserede på landevejen. Det er dejligt at se hvor alt gror, bare vi ikke får for meget af nattefrosten.

Lørdag. Blev vejret. Tog 60 kvint på. Det var dejligt vejr at spadserere.

Søndag. Anders Kristian var her om formiddagen. Jeg tænkte ellers på om de var kommen herover alle. Vejret var slet ikke så fint. Vi havde musik, det var smukt. Jeg fik 2 breve i lørdags. Det er dårligt med far, hvor det er svært for Mor. Hun har så ondt ved at fatte det nu er forbi. Om hun kunne lære at sige af hjertet: "Herren gav, herren tog, Herrens navn være lovet".

Så fik jeg sådan et friskt brev fra Jakobine. Hvor stort for forældrene med sådan en flok velbegavede børn.

Mandag. trist vejr. Hvor det kniber at få tiden til at gå i sådan et vejr. Tankerne rejser hjem, hvordan mon de alle har det, bare de passer godt på børnene, med sådan et omslag i vejret kan der let komme forkølelse. Hvordan har den kære gamle far og Mor det. Far er nu ved at drage ud på den sidste store rejse. Gud give ham og os alle Guds fred, og gamle Mor, hjælp hende til at tage sorgen med fatning og sige tak for den lange rige tid de har levet sammen.

Tirsdag. Skarp blæst, men vi gik i skoven, der var jo læ. I eftermiddags var Mariane og Petrea her. Det var rart at få en passiar med dem, rart at de er så nær herved, at jeg kan få en passiar med dem. Det varer noget før der kommer nogen der hjemmefra. Tiden går nok hurtigere for dem end for mig.

Onsdag. I grunden har det været noget koldt vejr idag. Jeg har slet ikke været så godt tilpas, lidt stikken ind i brystet, men det har forhåbentligt ikke noget at betyde, man bliver let bange når det er noget med brystet, det er vi jo alle bange for her. Åh ja, hvor sygdom er svær og her er de alle syge. I eftermiddags havde vi underholdning, rigtig herligt.

Torsdag. Gråvejr og kulde. Ingen breve. Kristian var her.

Fredag. Skarp blæst. Anders Kristian var her om eftermiddagen. Det er godt, men jeg længes efter børnene, der er jo tider, hvor jeg længes meget, synes det er svært at gå her og drive omkring. Vi skal se at holde humøret oppe og vi må være glade ved at have det sådan som jeg har det. Anders Kristian var her igen om aftenen. Han kunne nok mærke jeg var noget trist i humør, nå det går nok over igen.

Lørdag. Har taget et pund på i vægt, det er jeg glad ved. Jeg fik også tillæg idag. Hvis det bliver ved med at gå som nu, mon jeg så alligevel ikke skulle komme hjem i juli. Hjem, hjem mit kære hjem. Jeg har ikke altid skønnet nok på hvor godt et hjem det var. Hvor rig jeg er, har min gode mand og mine kære små børn. Hvordan mon far har det. Jeg længes så meget efter at høre fra ham. Så gik den uge, hvordan har jeg tilbragt den. Gud hjælp mig til at blive et godt menneske, blive en god kone og husmor og en god Mor for mine små. Hvilken stor og herlig opgave jeg har.

Søndag. Så kom de da herover, alle på nær lille Troels. De var et helt læs. Else var med. Hvor de nye hatte klædte drengene godt, ja, sikken flok jeg har. Hvor var det dejligt at se dem alle, også Morbrørs børn. Lille Tilde, hvor er hun sød. Til pinse kommer jeg hjem, det håber jeg da, nu skal vi se, hvordan det kan gå, hvordan far har det.

Mandag. Det har været kønt vejr idag. Ikke solskin, men yndigt grødevejr, en lille smule regn er der da også. Det er forårets kønne tid, træerne står med det fine, lyse løv. Frugttræerne blomstrer, græsset er så grønt, kukkerne kukker og solsorten synger, skovduen kurrer, men jeg er her langt fra mine kære, det er alligevel så svært. Det er bedst at tænke vi er ikke skilt fra hinanden, jeg ser dem også stadig, men det er jo det daglige samvær vi mangler. I formiddags var pastor Kelstrup her og holdt Gudstjeneste, det var rart.

Tirsdag. Vi havde koncert om eftermiddagen, det var meget Morsomt. Det var inde fra Boisen(?). Jeg havde fremmede, Maria Lauersen fra Giesing. Det var pænt gjort af hende at komme herind, da hun kender mig så lidt. Rasmus var her også med hilsen fra Obbekær. Far har det omtrent ligedan, han bliver vel svagere, men kunne nok kende Rasmus.

Onsdag. En sær varme en kort tid om eftermiddagen ellers blæst til aften. Anders Kristian var her med mange smukke blomster, så jeg kunne glæde andre med nogle. De er så smukke blomsterne derhjemme fra, bare de holder sig til pinse.

Torsdag. Rigtig grimt vejr. Det blæste fælt i liggehallen, men jeg har såmænd ellers været så godt tilpas, det er jo det vigtigste. Bare børnene har det godt at de ikke bliver forkølede, så koldt det er. Lille Troels var ikke så rask, nu venter jeg efter at høre fra dem.

Fredag. Rigtig pænt vejr, endda helt lummert, da vi var ude at spadserere, men nu til aften blæser det endda lidt. Mon ikke snart vi skal få rigtig sommer. Har i aften sagt farvel til 3 patienter, Mette Jespersen, Kirstine Andersen og Karen Møller. De har det helt godt alle, men har også været her længe. Ja, vi længes alle efter den dag vi kan sige sanatoriet farvel, når vi da kan rejse hjem med et godt resultat. Brev fra min store pige, det var jeg glad ved.

Lørdag. Vi blev vejet idag og jeg havde tabt lidt, det var en skuffelse, men der var mange der havde tabt, så jeg håber på fremgang i næste uge. Anders Kristian var her et lille svip, havde købt en ny hat, men jeg synes den var for dyr. Han tog til Esbjerg, men i Morgen kommer han nok en lille tur igen.

Søndag 28.maj. Altså, det er vor bryllupsdag, 11 år er gået siden den dag. Mange glæder har vi oplevet siden da, store sorger har vi ikke haft endnu, men en del bryderi og besværligheder. Det værste er at jeg ikke er rigtig rask, men jeg håber at det skal gå rigtig godt, når jeg kan lære at være noget forsigtig. Sikke kedelig regnvejr hele dagen, da var det rigtignok bedre på vor højtidsdag. Min kære mand kom dog en tur med en stor buket blomster, men han var næsten gennemvåd, så der blev ingen skov-pavillion-tur, som jeg egentlig havde glædet mig til, men det bliver vel så en anden gang.

Mandag. Vi har igen haft gråvejr, det er som om solen helt har gemt sig i dette forår. Tiden går da, vi er glad for hver dag der går, den bringer os en dag nærmere hjem. Det er ikke så let nu at finde sig i at være hjemmefra. Man har nu heller ikke så let ved at slutte sig sammen med nogen som de unge har. Jeg har vel aldrig haft let ved at blive fortrolig med folk.

Tirsdag. I dag er det så fars fødselsdag. Hvor mange gange har vi egentlig ikke glædet os til det. Helt fra barn har vi imødeset den med længsel, men også med travlhed, hvor Mor og vi andre har slidt i det for at kunne være færdig både ude og inde. Ja tit har vi syntes at Mor lagde for meget vægt på det at tage imod de fremmede, i det hele at synes så meget tit det har forstyrret vor hjemlige glæde. Hvordan har vor far det, hvornår er timen han skal hjemkaldes, vi må vel ikke bede til at han skal leve længe endnu⁷. Det er alligevel så vemodigt det skal komme sådan, det vil nok blive en svær dag for Mor.

Åh, at jeg måtte forstå at blive en god moder der ret havde mine børns fortrolighed også når de vokser til. Forstå at vejlede og hjælpe dem noget, selv om jeg ved at meget må de selv leve sig til. Livserfaring kan ikke læres, nås kun ved selv at leve. Vore kære små børn den tid vil komme da de vokser til ogs skal ud i verden, da gælder det om at vi har hjulpen dem til at have ballast ombord, så de kan klare sig,

⁷ Hendes far døde 27.juli 1916

bevare sig fra det mangt og meget som ikke er godt. Herre tag i den stærke hånd, barnet(?)

Rasmus var her.

Onsdag. Hvor vi dog venter efter solen, den gemmer sig rigtignok i år. Hvis der ville komme noget varme, hvor ville alt så blive frodigt. Idag havde jeg besøg af pastor Quistgård⁸, han var her ikke længe, skulle til Esbjerg. Idag fik jeg tillæg igen, er nu snart i fuld kur. Bare overlægen ville sige jeg måtte rejse hjem om en måned. Men jeg må ellers være glad ved sådan som jeg har det, at jeg kan gå oppe hele dagen og spadsere så meget, så går tiden alligevel bedre.

Torsdag. Nu skal jeg op, måske jeg kan nå op til Sands, nu jeg har en time. Jeg har sovet godt, det har meget at betyde. Ja, jeg var oppe hos Sands i Morgenstunden. Mariane sad og klædte lille Anne på. Ja, hvor har jeg glædet mig til at sidde og pusle med sådan en lille en. Det har nu også været én af mine største glæder, mon jeg nogensinde skulle blive så rask som jeg var før.

Fredag. Så var mine to store børn og far herovre, det var helt godt gjort af dem. De kom igen om eftermiddagen med Anna Maria. Det blev regnvejr til de skulle hjem. Det var jeg rigtig ked af. Det var ikke let at sende dem afsted selv, de er jo ikke så store endnu til at gå på egen hånd. Måske én alligevel er gået imod dem. Bare de er kommen godt hjem. Hvor ville jeg godt have været hjemme for at tage imod dem og hygget om dem, måske far heller ikke var der, nu hører jeg alligevel på søndag.

Fredag (?) Var det endelig helt pænt vejr. Det var dejligt at spadsere i Nørreskoven. Jeg går næsten hele tiden med min strømpe(?), så går tiden godt. Der er ellers så smukt derovre nu de små træer står med det lyse løv mellem de mørke graner når så solen i øjeblikke sender liv og lys over det hele.

Lørdag. Vejret havde taget lidt på igen(?). Det var ikke meget, altid noget, ellers kedeligt vejr igen ellers håber jeg på i Morgen, da kommer min kæreste vel.

Søndag. Anders Kristian kom med lille Troels. Han var så sød - kunne let kende mig sludrede så det var en fornøjelse. Det var dejligt at se ham igen. Men de måtte jo afsted igen og jeg er ene tilbage sådan som det jo er for alle her.

Mandag (5.juni). Sikke et vejr til grundlovsfesten idag, det er rigtignok kedelig og vi havde endda glædet os til det. Bare Anders Kristian nu kommer. Det gjorde han nu slet ikke, det blev det kedeligste, grimteste regnvejr; det var en skuffelse, jeg havde ellers glædet mig til at komme med til festen, det er længe siden jeg har været med.

⁸ Præst i Guldager 1911-1920 G. Quistgaard

Nu til aften lyser det op igen i vejret, mon sommeren nu kommer.

Tirsdag. Ingeborg var her om eftermiddagen. Anders Kristian var her kl.6, så spadserede vi i skoven til 7. Vi glæder os begge til jeg kommer hjem snart. Jeg fik da lov.

Onsdag. Else og Søren var her. Else blev undersøgt og resultatet var godt. Vi fik en lille tordenbyge ved 1- tiden. Det blev dog ikke til meget. Idag var jeg næsten i Esbjerg, men var også træt i benene efter turen. Jeg mødte Rasmus, hvad mon de nu igen har for derinde, mon det er kommunetorv(?) der skal laves. Jeg venter dog så meget efter brev fra Obbekær, hvor far dog skal ligge længe.

Torsdag, blev koldt til aften. De frivillige drenge (?) var herude at spille. Det var rigtig morsomt at se og høre hvor de kunne.

Fredag. Fint vejr i Morges, dejligt at spadserere i. Koncert og sang i eftermiddags var kønt. Rigtig regnvejr igen i eftermiddags. Nu til aften det dejligste vejr. Vi håber at få fint vejr til hjemturen. Hvor er jeg glad ved at skulle hjem til dem.

Lørdag Morgen. Nu skal jeg over at vejes, bare jeg nu har taget lidt på igen. Så efter stille time kommer far med de tre små. Vejret er jo helt godt.

Fredag. Nu er der næsten gået en uge hvor jeg ikke har fået skreven. Pinseferien er forbi, jeg hentede mig en forkølelse, det er kedeligt. Åh, hvor var jeg ked af at rejse denne gang, jeg syntes alligevel der var så meget derhjemme der ikke var som det skulle være. Men det var vel forkert af mig at tage det sådan, åh det er ikke let at være syg, bare jeg rigtig kunne have bestilt og ordnet noget, som jeg har kunnet før, der var meget der trængte til en ordnende hånd. Så at drage fra det alt igen, nej, det er ikke let. Ja, Mor har ret Gud hjalp mig at bære mit kors med frimodighed.

Da jeg kom herover skulle jeg egentlig have været undersøgt med det samme, men det blev så om eftermiddagen. Overlægen var ikke så tilfreds denne gang som sidst, jeg havde jo den forkølelse. Onsdag satte han mig dog alligevel i fuld kur, det var jeg meget glad ved. Anders Kristian var her så om eftermiddagen, han var også glad ved det. Hvornår jeg kunne komme hjem var der ikke tale om. Jeg må vente og håbe bare jeg kan blive helt rask.

Torsdag.

Fredag Morgen var jeg oppe at besøge Sørensens. De syntes jeg så bedre ud.

Sørensen mente at jeg slet ikke måtte tænke på at komme hjem endnu. Mariane var her om eftermiddagen, vi fik en lang passiar. Der var ellers koncert, men jeg var glad jeg ikke var dernede, min forkølelse holder endda lidt ved.

Lørdag. Vi blev vejede idag, jeg havde endda taget et pund på, det var rigtignok en overraskelse. Men sikken kulde det har været hele dagen.

Søndag. Jeg var oppe hos Sands i Morges. Det var rigtignok ingen skøn Morgen, rigtig koldt var det og blev det. Gregersen og frue var ude i haven, de har en køn have, jeg går nok derop engang. Anders Kristian og Aksel var her, det var Aksels fødselsdag. Underholdning havde vi, det var kønt, de er så dygtige de italienerne⁹. Eftermiddagen sneglede sig hen, min forkølelse sidder der endnu, bare det ville fortage sig, så ville humøret vel også blive bedre. Åh, hvor jeg længes, men hvad længes jeg efter, efter at den svien for brystet kunne helt fortage sig; men jeg er så bange at den aldrig gør det. Jeg har jo næsten altid den trykkende fornemmelse dér.

Mandag. Hundekoldt, men jeg tror dog min forkølelse bliver bedre, det er jeg glad ved. Bare vi dog snart måtte få varme.

Tirsdag. Igen det samme vejr, det er dog næsten for galt med den kulde. Jeg fik to breve, Bertha og Jakobine.

Onsdag. Bedre vejr, men humøret har ikke været så godt. Anders Kristian var her med at par nye støvler til mig. Han var nok træt, det er også slemt jeg skal ligge her i stedet for at hjælpe dem, lette dem arbejdet noget, hjælpe børnene og sligt, men nu skal jeg være her foreløbig, det er ikke let, bare jeg kunne blive helt rask igen. Jeg synes slet ikke jeg har det for godt.

Torsdag. Nu lader det til vi skal have varme. Mariane var her med børnene, jeg var med efter æg, uha det fik en dårlig ende med de æg. Jeg traf da Rasmus, han skulle netop hjem, så fik han da brevet med til lille Tilde.

Fredag. Nu har vi sommer, så skulle jeg have været til sølvbryllup i Morgen¹⁰. Havde far nu været rask, sikken højtidelighed, hvordan mon de ordner sig. Mon jeg skulle komme derind. Åh, jeg synes mit humør er mest til at græde i denne tid. Nu er det også forbi med musikken.

Lørdag. Nå, vi blev vejede, jeg havde taget lidt på i vægt igen. Jeg fik lov at tage til sølvbryllup. Det var en dejlig lille tur, rart at se dem alle. Hvor far og Mor ville have været glade ved at være med, det har nok været en stor dag for Mor, men det var også en stor dag for Rasmus, mon vi to skal komme til at opleve en sådan dag. Gud ved hvordan det vil gå.

⁹ Henover sommeren 1916 kom kapelmester Polverigini med sit orkester fra Centralhotellets Palmehave næsten hver søndag for at underholde patienterne (Høy-Nielsen, s.49)

¹⁰ Hos hendes bror Rasmus.

Søndag. Dejligt vejr, dejligt varmt var det, men jeg ventede om formiddagen, ventede om eftermiddagen, men der kom ingen. Rasmus kom kl.5, men Mor var ikke med, de var naturligvis kommet for sent ud, det var nu en skuffelse, men sådan går det jo. Anders Kristian var her heller ikke, så det var såmænd en trist dag for mig.

Mandag. Varme igen. De har det slet ikke så godt derude. Hvor jeg længes efter at komme hjem. I morgen skal vi have udflugt.

Tirsdag. Nu begynder det at regne igen, det var dog rart at få godt vejr til udflugten. En velarrangeret fest var det, men det regnede ustandseligt, hvor det var slemt. Det var en stor skuffelse ikke at træffe Anders Kristian dernede. Overlægen og Gregersen spurgte efter ham, jeg ville så gerne have haft ham derom, han ville også have været glad ved det selv, vi kunne have haft sådan en rar eftermiddag sammen.

Onsdag. Rigtig godt vejr. Hvilken overraskelse, endda før stilletimen var forbi kom hele flokken hjemmefra. Bedstefar, far og børnene på nær lille Troels, hvor jeg dog var glad ved dem. Det var nogle dejlige timer både for børnene og mig og os alle. Det har rigtig hjulpet på humøret. Jeg syntes jeg havde så mange skuffelser. Men jeg har meget at takke for, der er det det gælder om at huske altid.

Torsdag. Rigtig kedeligt vejr. Hvordan mon dog Mette Johanne har haft det med udflugten, nu er jeg snart ikke rolig før jeg har hørt fra hende.

Fredag. Jeg var oppe hos Sands. Regnvejr har vi, nu her til aften er det da gruelig hvor det tager fat. Var med til at synge Jensine ud, det er den fjerde der er død mens jeg har været her. Jeg kan ikke vide hvordan det går derhjemme med alt det regnvejr, hvorvidt de mon er med høet. Kunne jeg endda komme hjem nu efter denne undersøgelse.

Lørdag. Jeg tog da 2 pund på i denne uge, det var ellers snart over forventning, jeg tror det er rødvinen der hjælper så godt til. Trist, trist vejr hele dagen, vi har sagtens det meste af høet liggende endnu, hvor det er slemt. Hvor var det sørgeligt i aftes den lille frk. Tomsen spyttede blod, man har dog så ondt af hende, hvor hun er angst.

Søndag. I morges var jeg oppe hos Kristian Jensen, det var rigtig rart. Hvor har det været dejligt vejr idag. I middags havde vi musik, det er kønt. Anders Kristian var her om eftermiddagen, han er noget forkølet, det er slemt, hvor ville jeg gerne hjem. Aften undersøgelse. Rask, mon jeg er rask, jeg synes det holder for brystet endnu, det ville jeg ellers så gerne have været af med. Men det er yndigt vejr i aften, bare det nu ville holde sig.

Mandag. Nu får vi nok sommer hver dag. I morges spadserede vi på landevejen, om eftermiddagen var jeg hos Gregersens, hun var meget flink. Mariane kom lige da jeg skulle afsted. Det er altid kun så kort de besøg. Hjemme har de nok haft travlt med høet.

Tirsdag. Strålende vejr til dyrskuet, men nu har jeg ventet og ventet den hele dag om der ikke skulle komme nogen fremmede, men forgæves, hvor det er kedeligt sådan at blive skuffet. Bare Anders Kristian ville komme i morgen, bare han ikke er bleven mere forkølet. De har måske haft så travlt med høet, at han ikke har kunnet tage afsted.

Onsdag. Igen meget varmt, men til aften blev det tordenvejr og regn. Ingen fremmede. Var i bad, havde lidt høj temperatur.

Torsdag. I formiddags var Anders Kristian her, hvor han så dårlig ud, men han var også træt efter turen i går. Børnene er noget forkølet, åh bare jeg måtte komme hjem i næste uge og jeg så må være rask og hjælpe til derhjemme. Bare jeg rigtig må kunne være noget for dem alle derhjemme, det er det jeg så tit bliver mistrøstig over, jeg synes jeg på mange måder magter så lidt. Gud hjælpe os til at blive gode opdragere for vore børn.

Fredag. Varmt vejr. Lille Bodil blev hentet.

Lørdag. Blev vejet og havde næsten tabt 2 pund, det var slemt, men jeg havde nok også for lidt tøj på. Så varmt det er at gå i skoven nu.

Søndag. Vi var i pavillionen for at drikke vores morgenkaffe, der var yndigt. Anders Kristian var her med lille Mathilde, hun så helt dårlig ud. Det er rigtignok kedeligt de er blevet så forkølede og lille Mathilde græd over hun skulle afsted fra Mor.

Mandag. Var oppe hos Sands om morgenen. Om eftermiddagen var her mange fremmede. Kathrine, Ellen og såmænd Alma, også Petrea om aftenen.

Tirsdag. Så stod da slaget i dag og jeg fik da min vilje. Men jeg var nu ikke rigtig glad ved overlægens udtalelser, jeg skal passe nøje på, når jeg kommer hjem, det er slet ikke så let at tænke på, det er nu vist alligevel slemt, jeg er bange jeg ikke rigtig forstår det, måske det også var derfor overlægen formanede mig så meget. Hvor jeg er bedrøvet over jeg skulle få sådan en sygdom.

Baggrund og litteratur.

Tuberkulosebekæmpelsens historie i Danmark

Tuberkulose blev især i sidste halvdel af 1800-t. en meget hyppig dødsårsag i de industrialiserede lande, bl.a. betinget af dårlige boligforhold, som lettede smitteoverførsel. 1890-99 var 14% af alle dødsfald i Danmark forårsaget af sygdommen; i 1997 mindre end 0,1%. I 1865 blev det påvist, at sygdommen kan overføres fra individ til individ, og i 1882 viste Robert Koch, at sygdommen er forårsaget af tuberkelbakterien.

I 1800-t. var behandlingsforsøg koncentreret om at give patienterne sol og varme; rige patienter rejste til Den Franske Riviera, Madeira e.l. Ophold på sanatorier i bjerge i Mitteleuropa blev også populære. I 1900 blev det første danske kystsanatorium oprettet (Vejlefjord Sanatorium), og herefter fulgte mange flere sanatorier (se skrofulose). Der blev også foretaget kirurgiske indgreb på specialiserede sygehusafdelinger, fx på Øresundshospitalet. Det var imidlertid først efter 2. Verdenskrig, at det med fremkomsten af antibiotika lykkedes at få en behandling, som effektivt kurerede patienterne.

Faldet i forekomst i Danmark skyldtes primært forbedrede bolig- og ernæringsforhold. Herudover blev smittespredning nedsat ved tidlig diagnose, bl.a. på tb-stationer og ved undersøgelser på arbejdspladser. Fra 1940'erne til 1980'erne fik skolebørn tilbudt calmettevaccination, som yder en vis beskyttelse.

Fra ca. 1900 blev der sat ind over for kvægtuberkulose, som smitter mennesker gennem mælk, bl.a. ved pasteurisering af mælken; omkring 1950 var tuberkulose udryddet hos det danske kvæg.

Kilde:

[http://denstoredanske.dk/Krop, psyke og sundhed/Sundhedsvidenskab/Infektions- og tropesygdomme/tuberkulose/tuberkulose \(Tuberkulosebek%C3%A6mpelsens historie i Danmark\)](http://denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Sundhedsvidenskab/Infektions-og_tropesygdomme/tuberkulose/tuberkulose_(Tuberkulosebek%C3%A6mpelsens_historie_i_Danmark))

Litteratur:

Aja Høy-Nielsens bog Tuberkulosen som folkesygdom – indsats og omkostninger 1900-1962. (2011)

Omdrejningspunktet i bogen er Spangsberg Sanatorium ved Esbjerg, som blev oprettet af Sct. Joseph Søstrene i 1908 på forslag af Thomas Brinch, praktiserende læge i Esbjerg og medlem af Esbjerg Byråd.

En hjemmeside om Slægten Spangsbjerg (har ingen forbindelse til hospitalet)

<http://kajj.dk/>

Rigsarkivets arkivalier on-line (kirkebøger)

<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/geo/geo-collection/5>

<http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/tuberkulose-lovene-af-1905/>

Første side i dagbogen.

